

3. Уорден, М. (2005) *Основы семейной психотерапии*. СПб. : Прайм-Евронек. 4. Stadnick, N. A., Stahmer, A., & Brookman-Frazee, L. (2015). *Preliminary Effectiveness of Project ImPACT: A Parent-Mediated Intervention for Children with Autism Spectrum Disorder Delivered in a Community Program*. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 45(7), 2092–2104. <http://doi.org/10.1007/s10803-015-2376-y>

Тези надіслані 28 лютого 2019 р.

Чеботарьова Олена Сергіївна

ПСИХОСЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНИХ УЯВЛЕНЬ СТУДЕНТІВ ПРО МЕДИЦИНУ

Здоров'я людини можна розглядати як один із основних чинників її психологічної безпеки та благополуччя. Виходячи з цього, можемо припустити наявність прямого чи побічного зв'язку між психологічною безпекою особистості (у тім числі молоді) та її уявленнями про здоров'я та медицину.

Мета нашого дослідження полягала у з'ясуванні психосемантичної специфіки соціальних уявлень сучасної студентської молоді про вітчизняну медицину. Вибірку склали студенти Чернігівського базового медичного коледжу (n=50 осіб) та психолого-педагогічного факультету Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (n=50 осіб). Серед іншого, досліджувані мали написати одну або декілька асоціацій до поняття «**Медицина**». Застосувавши процедуру контент-аналізу, ми виділяли смислові групи відповідей, які зустрічалися найчастіше (розглядаючи їх як соціальні уявлення).

Отже, в обох досліджуваних групах ми виділили категорії «*матеріальні медичні атрибути*» («ліки», «шприци», «стерильні рукавички», «бахіли», «білі халати», «аптеки», «довідки»; 23% відповідей студентів-медиків і 10% – студентів-психологів) і «*лікування та допомога*» («лікування», «допомога», «уколи», «процедури», «рятування життя» тощо; 22% асоціацій «медиків» і 13% – «психологів»). Щоправда, у відсотковому відношенні, як бачимо, ці категорії виявилися вагомішими у першій вищезазначеній групі. Це цілком логічно, оскільки в майбутньому для студентів медичного коледжу медицина постане основною діяльністю, тобто такою, що буде пов'язаною з наданням медичної допомоги. Крім того, вже зараз, на етапі навчання, ці опитані частіше мають справу з медичними атрибутами, ніж студенти інших профілів.

У групі студентів-психологів була виділена категорія «наука та розвиток», що склала 18% відповідей («наука», «знання», «прогрес», «майбутнє тощо»). Частина відповідей студентів-медиків утворила схожу категорію («наука», 10%) – «наука», «медичні терміни», «знання», «анатомія», «докторські роботи»). Дані результати свідчать про те, що студенти-психологи більшою мірою ставляться до медицини як до науково-теоретичної галузі.

Цікаво, що в обох групах респондентів медицина має негативний образ, який сформувався через грошові витрати і хабарництво («корупція», «великі грошові затрати», «дорого», «платна», «хабарі») та відсталість («застаріла», «занепад», «бідність», «халтурність», «неякісне обслуговування», «не розвивається»). Щоправда, вищеназвані чинники у студентів-медиків є складниками однієї категорії («негативний образ», 11%), тоді як у іншій групі вони утворили дві окремі категорії («гроші та хабарництво», 14% і «відсталість» (12%). Тенденція щодо переважання негативних уявлень про медицину у студентів-психологів є закономірною і відображає сформоване у нашому суспільстві негативне стереотипне уявлення (нерідко підкріплене негативним досвідом) пересічних громадян про дану галузь. Натомість, студенти-медики мають безпосереднє відношення до медицини, усвідомлюють її важливість і тому, мабуть, демонструють менше негативних уявлень щодо неї. Більш того, у цій групі нами була виділена категорія «позитивний образ» (15% відповідей), що включала асоціації: «відповідальність», «якісна», «потрібна», «важлива», «правильна», «цікава», «точна» і т.ін. Зазначимо, що ряд позитивних асоціацій (12%) виокремлено також у групі студентів-психологів («здоров'я та життя»: «здоров'я», «життя», «імунітет», «система здоров'я», «можливість продовжити життя»). Це є цілком логічним, адже провідна функція медицини зберігати та по можливості подовжувати життя. І все ж насторожує той факт, що в обох групах сумарна кількість позитивних відповідей щодо медицини («лікування та допомога» і «позитивний образ»/«здоров'я та продовження життя») менша, ніж нейтральних та негативних, – у майбутніх медиків 37%, у психологів – 25%. Напевно, це продиктовано реаліями нашого сьогодення.

Ще одним цікавим і насторожуючим, на наш погляд, фактом є виділена лише у групі студентів-медиків, та й то на рівні тенденції, категорія «медичний персонал» («лікарі», «хірург», «фельдшер», «медичні працівники»; 7%). Виходить, що ані у майбутніх медичних працівників, ані у «психологів» медицина майже не асоціюється з людським чинником, а саме з тими, хто безпосередньо надає медичну допомогу. Це вкотре свідчить про кадрові проблеми сучасної галузі охорони здоров'я.

Зазначимо, що схожі дані (поєднання нейтральних, позитивних та негативних за змістом уявлень) були нами отримані і стосовно таких стимулів, як «лікар» та «лікарня» [1].

Висновки. Отже, загалом в обох групах були виділені схожі за змістом категорії. Припускаємо, що це пов'язано з об'єктивними чинниками, передусім, з наявними в суспільстві стереотипами щодо охорони здоров'я, які багато в чому базуються на реальному стані вітчизняної медицини. Поряд із тим у досліджуваних групах ряд категорій відрізнявся за кількісними показниками. Напевно, масова свідомість оперує обмеженим набором образів, але у кожній соціальній групі вони набувають тієї чи іншої значущості.

Література:

1. Чеботарьова О.С. *Особливості соціальних уявлень студентської молоді про медицину [Електронний ресурс] / О.С.Чеботарьова // Дев'ять Сіверянські соціально-психологічні читання: Матеріали Міжнародної наукової конференції (30 листопада 2018 року, м. Чернігів) / За наук. ред. О.Ю.Дроздова, І.І.Шлімакової. – Чернігів, НУ «ЧК» імені Т. Г. Шевченка, 2019. – С.365-368. Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1OB9D_LCPZq_c_zAURrn1IBhpUdlF8lVs/view*

Тези надіслані 25.01.2019 р.

Черкаська Євгенія Феліксівна

ЕМОЦІЙНА СТІЙКІСТЬ ЯК ФАКТОР СТАБІЛЬНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

Емоційна стійкість являє собою інтегральну якість особистості, яка дозволяє людині зберігати емоційну стабільність в ході життєдіяльності [2] і визначається як якість особистості, що має професійну значущість для діяльності педагога.

Дослідниками показано, що діяльність педагога відноситься до числа найбільш напружених в емоційному плані (Н.О. Амінов, І.О. Зимня, В.А. Крутецкий, С.В. Кондратьєва, Л.М. Митіна, А.О. Реан та ін.). Реальна практика показує, що від того, наскільки терпимо складаються стосунки між педагогами і дітьми, залежить не тільки ефективність навчально-виховного процесу, а й психологічне здоров'я особистості самого педагога і дітей. Низький рівень розвитку емоційної стійкості призводить до того, що значна частина педагогів страждає численними психосоматичними захворюваннями.

Надмірні емоційні навантаження в процесі виконання професійних обов'язків викликають зниження професійної активності, негативне ставлення до педагогічної діяльності, погіршення самопочуття, порушень діяльності шлунково-кишкового тракту, серцево-судинної системи, нервові виснаження, неврози.